

PLANBESKRIVNING

UPPHÄVANDE AV DEL AV BYGGNADSPLAN, VÄSTRA LAURAJÄRVI

Förenklat standardförfarande
Plan- och bygglagen (SFS 2010:900)
2023-11-21

INNEHÅLL

INFORMATION	1
UPPHÄVANDETS SYFTE	2
SYFTE	2
BESKRIVNING AV UPPHÄVANDET	3
BEFINTLIGT	4
VAD ÄR UPPHÄVANDE?	4
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	5
KOMMUNALA.....	5
RIKSINTRESSEN	5
MILJÖKVALITETSNORMER	8
MILJÖ	8
HÄLSA OCH SÄKERHET	9
KULTURMILJÖ.....	9
FYSISK MILJÖ	10
SOCIALA	10
SERVICE.....	10
TRAFIK.....	10
PLANERINGSUNDERLAG	11
KOMMUNALA.....	11
UTREDNINGAR	12
KONSEKVENSER	13
FASTIGHETER OCH RÄTTIGHETER.....	13
NATUR	13
MILJÖ	13
MILJÖKVALITETSNORMER	14
SOCIALA	14
RIKSINTRESSE	16
GENOMFÖRANDEFRÅGOR	17
MARK- OCH UTRYMMESFÖRVÄRV	17
EKONOMISKA FRÅGOR	17
ORGANISATORISKA FRÅGOR	17
KULTURVÄRDEN	18
MEDVERKANDE	19

INFORMATION

PLANLAGSTIFTNING

Upphävandet av byggnadsplan upprättas i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900).

Upphävandet följer:

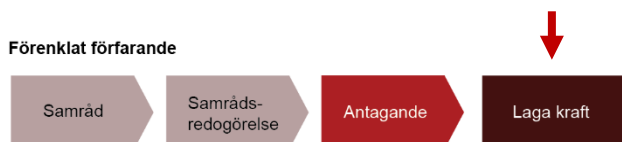
- Boverkets föreskrifter (2020:5) om detaljplan
- Boverkets allmänna råd (2020:6) om redovisning av reglering i detaljplan
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2020:8) om planbeskrivning

INFORMATION OM PLANKARTA TILL UPPHÄVANDE

Plankartan är ritad i Focus Detaljplan (22.3.1) med SIS Bestämmelsekatalog 2021_10_14.

FÖRFARANDE

Upphävandet av del av byggnadsplan handläggs med ett förenklat standardförfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900). Ett förenklat standardförfarande kan endast användas när genomförandetiden gått ut och om upphävandet av detaljplanen är förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande över denna, inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse samt inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det är viktigt att kommunen under samrådet meddelar samrådskretsen om att samrådet är det enda tillfället att lämna synpunkter. (*Förenklat förfarande för upphävande av detaljplan*, Boverket, 2022)

PRELIMINÄR TIDPLAN

Preliminär tidplan för upphävandeprocessen fram till antagande:

Samråd: Tredje kvartalet 2023

Antagande: Fjärde kvartalet 2023

UPPHÄVANDETS SYFTE

SYFTE

Syftet är att upphäva del av gällande byggnadsplan för västra delen av Laurajärvi. Upphävandet gäller del av byggnadsplan för fritidsbebyggelse vid sjön Laurajärvi, del av fastigheterna Liikavaara 1:2, 4:4 m.fl. (BPL 25-P75/51). Befintlig byggnadsplan för del av det aktuella området är planlagt för bostadsändamål med fristående hus **[BF]**, allmän plats vägmark, vattenområde som får överbyggas **[Vb]** samt allmän plats park eller dylikt.

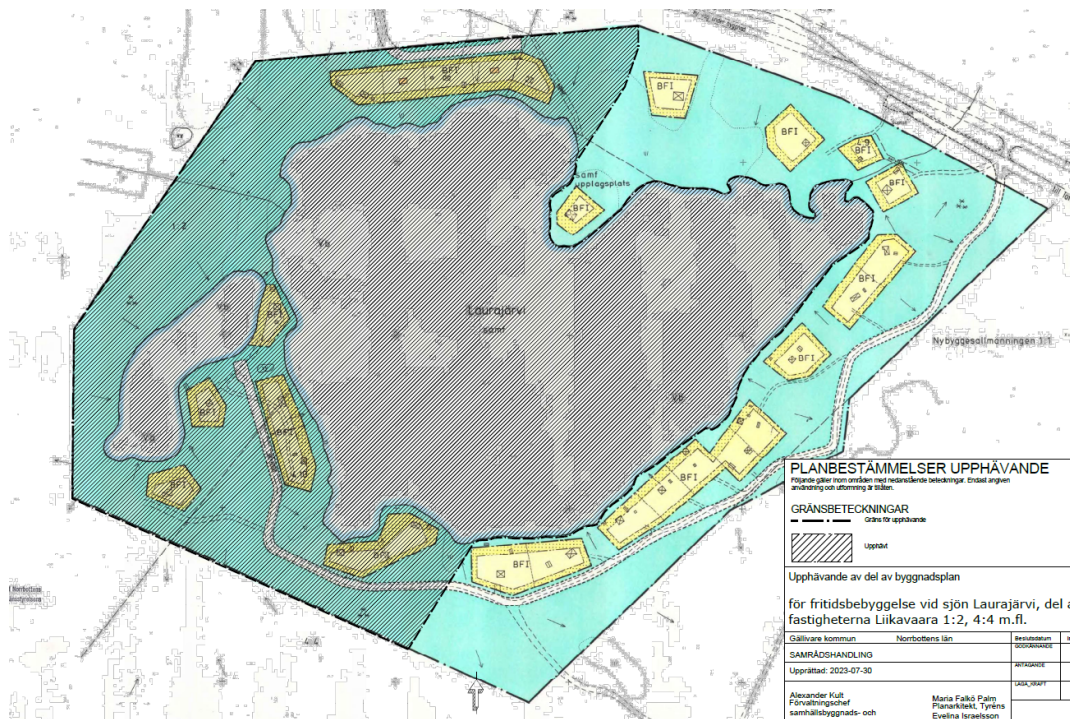
BESKRIVNING AV UPPHÄVANDET

Tillstånd (ändringstillstånd) till brytning av malm och gråberg i dagbrottet Liikavaara vid Aitikgruvan, har meddelats av Mark- och miljödomstolen i dom M 2672-18 från 2021-04-29. Villkor 46 i miljötillståndet lyder som följande:

”Sprängning av berg i Liikavaaradagbrottet får utföras först sedan boende inom riskområdet för stenkast (1 000 meter från dagbrottets kant) har avflyttat och byggnadsplanen för fritidshusbebyggelse i Laurajärvi har upphävts eller ersatts genom att ny detaljplan som medger verksamheten har vunnit laga kraft.”

Utökningen av gruvan innebär bland annat att boende inom Laurajärvi kommer behöva flytta samt att väg E10 behöver dras om norrut för att det nya dagbrottet i Liikavaara ska möjliggöras. Arbete med dessa frågor är initierat av Boliden Mineral AB. Boliden ser därmed till att boende får ersättning med en ny bostad som byggs på annan plats i kommunen, eller ekonomisk kompensation. Berörda fastighetsägare ersätts också. Samtliga fastigheter som berörs av upphävandet är förvärvade och samtliga personer är utflyttade från området.

Upphävandet medför att berört geografiskt område blir planlöst, utan planerad markanvändning. Efter upphävandet finns planer på att återställa berört område till skogsmark. Då denna planbeskrivning berör upphävandet av del av byggnadsplan i västra Laurajärvi kommer enbart fakta samt konsekvenser för upphävandet att behandlas.

Figur 1 Karta över aktuellt område för upphävande av del av byggnadsplan. Område skrafferat i svart är område för upphävande.

BEFINTLIGT

Det geografiska område som berörs av upphävandet ligger främst väster om sjön Laurajärvi. I Laurajärvi finns sju permanentbebodda hus och cirka 20 fastigheter med fritidshus. Bebyggelsen kring Laurajärvi är med något undantag av fritidshuskaraktär, där vissa av husen byggts ut till åretruntstandard.

I närheten av området finns det god tillgång till både skog och sjöar. Där finns även flera promenadstigar med möjlighet till jakt, bär och svamplockning samt fritidsfiske. Vintertid finns möjlighet till ett aktivt friluftsliv genom skoter- och längdskidåkning.

VAD ÄR UPPHÄVANDE?

Äldre planer såsom byggnadsplaner betraktas idag som detaljplaner. En detaljplan gäller tills den upphävs, ersätts eller ändras. Enligt Boverket (2022) kan en detaljplan upphävas om denna är inaktuell eller förhindrar utvecklingen. Upphävandet kan omfatta delar av eller hela detaljplanen. När upphävandet vunnit laga kraft blir det område som omfattas av upphävandet planlöst, vilket innebär att lovpliktiga åtgärder enbart behöver prövas genom bygglovgivning om kommunen inte bedömer det nödvändigt att upprätta en ny detaljplan för åtgärden.

Denna planbeskrivning hanterar endast de frågor upphävandet avser. Ny plankarta med upphävandet upprättas, vilket innebär att den nya plankartan blir den gällande när upphävandet har fått laga kraft.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

KOMMUNALA

DETALJPLAN

Befintlig byggnadsplan Förslag till byggnadsplan för fritidsbebyggelse vid sjön Laurajärvi (Del av fastigheterna Liikavaara 1:2, 4:4 m.fl.) inom Gällivare socken och kommun, Norrbottens län 25-P75/51 (1974) inom ramen för upphävandet är planlagd som allmän plats vägmark, allmän plats park eller dylikt, område för bostadsändamål (fristående hus) [BF], vattenområde som får överbyggas [Vb].

PLANBESKED

Kommunstyrelsens samhällsbyggnads- och teknikutskott beslutade 2023-01-24 § 13 att ge positivt planbesked till upphävande av del av byggnadsplan för fritidsbebyggelse vid sjön Laurajärvi.

ÖVERSIKTSPLAN

I "Översiktsplan Gällivare kommun 2014" är planområdet utpekade som riksintresse för värdefulla ämnen och material.

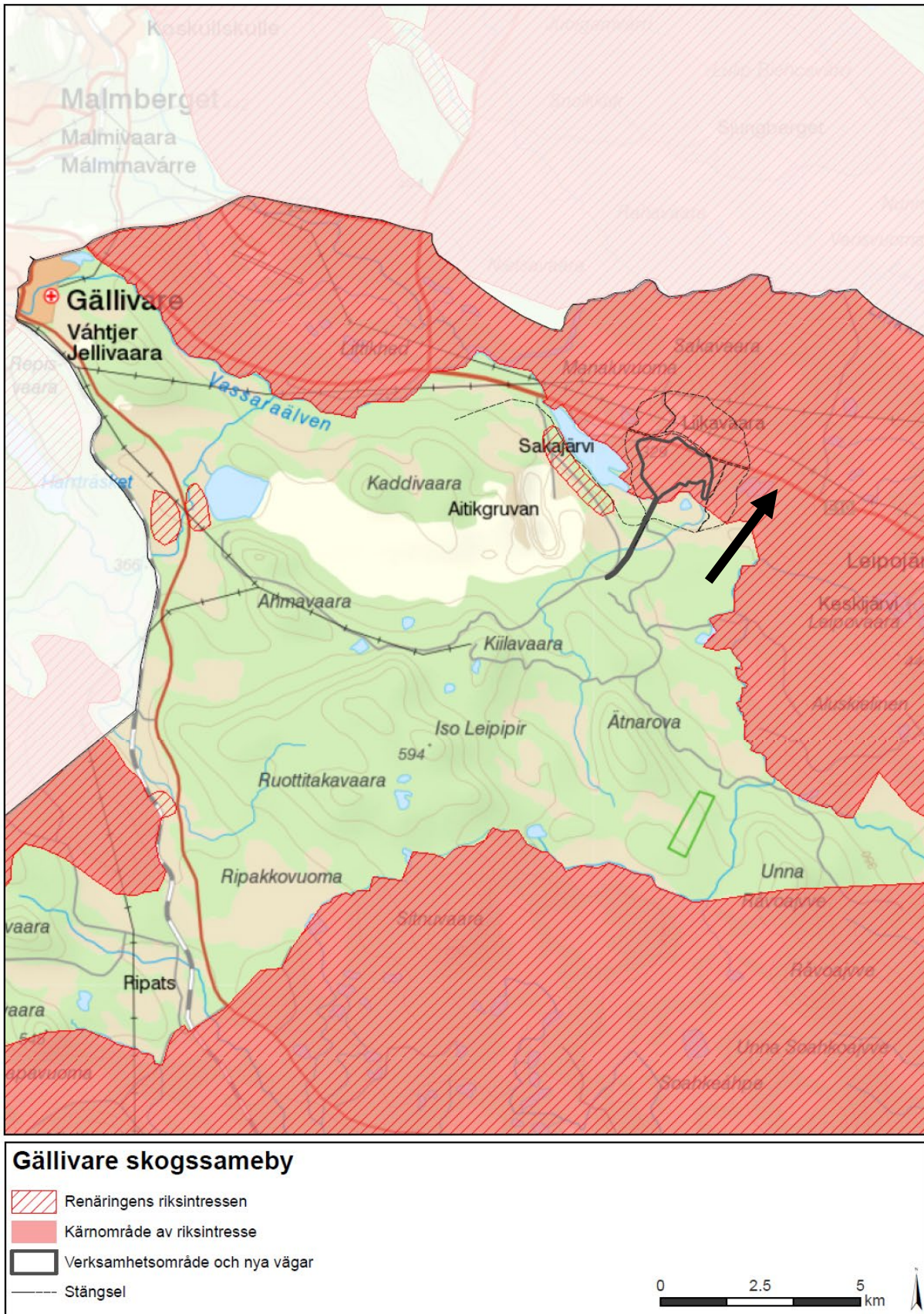
RIKSINTRESSEN

RENNÄRING

Hela området för upphävande ligger inom riskintresseområde för rennäringsområdet. Riksintresset omfattar även kärnområdet Leipojärvi. Sametinget skriver följande om Leipojärvi:

"Leipojärvi är kärnområde under framförallt vinterhalvåret. Området återfinns öster om Gällivare, längs E10-an, mellan Nunisvaara i väst och Björkberget i sydöst, med större delen inom reserverat vinterbetesområde som ligger längs norra sidan av E10. Området används som vinterbetesland norr om E10-an och som sommar-, och vinterbetesland söder om E10-an som utgör gräns mellan samebyns åretruntmark och reserverat vinterbetesland. Området söder om Leipojärvi är del av kalvningslandet. Inom området finns flera fasta renskötselåtgångar för kalvmärkning, slakt och bete. Betesmöjligheterna är mycket goda, speciellt vintertid."

Boliden Mineral AB, Enetjärn Natur AB, Gällivare skogssameby och SSR har tillsammans upprättat *Rennäringsutredning inför ansökan om bearbetningskoncession samt miljötillstånd för dagbrott vid Liikavaara* (2018). Inom Gällivare skogssameby finns åtta områden som är utpekade som riksintresse för rennäringsområdet. Nedan redovisas de nordligaste riksintresseområdena för rennäringsområdet inom Gällivare skogssameby.

Figur 2 Riksintresse för rennäring inom den nordligaste delen av Gällivare skogssameby. Planerade verksamhetsområdet (direkt påverkan) och det stängsel som planeras omgärda riskzonen för stenkast (indirekt påverkan). Källa: Boliden Mineral AB, Enetjärn Natur AB, Gällivare skogssameby och SSR (2018). Svart pil visar aktuellt område för upphävande.

Enligt rennäringsutredningen är samebyn sedan tidigare påverkad av intrång i form av bland annat gruvverksamheter i Aitik och väg E10 med mera. Samebyns vinterland är väldigt trånga. Kompensation/åtgärder blir allt viktigare för varje nytt intrång. Enligt utredningen betraktas vinterbetesmarkerna ofta som rennäringens "flaskhalsar", dessa områden är känsliga för ingrepp och störningar av olika slag. Även små ingrepp kan få betydande konsekvenser för samebyn. För skogssamebyar blir effekterna mer påtagliga eftersom en skogssameby inte har samma förutsättningar som en fjällsameby när det kommer till betesarealer och flexibilitet. Gällivare skogssameby upplever idag att förlusten av betesmarker är påtaglig och medför följd effekter på såväl renen som möjligheten till generationsväxling. Konkurrerande markanvändning i form av skogsbruk, infrastruktur, gruvor, ökad skotertrafik m.m. har medfört att samebyn förändrat sin renskötsel. Möjligheterna till ytterligare anpassning upplevs i dag som begränsade, i stort sett obefintliga om utgångspunkten ska vara en fortsatt naturbetespräglad renskötsel. Störningar påverkar betesutnyttjandet på så sätt att renarna aldrig får någon betesro. De rör sig ständigt och istället för att stanna upp och beta av de områden som renskötaren flyttar dem till, så vill de genast därifrån. Alternativt sprider de ut sig över ett större område än vad renskötaren önskar. Effekterna av industrietableringar och skogsbruket har medfört att samebyn idag har en högre arbetsbelastning än vad som kan anses vara "normalt" för den enskilda renskötaren. Det ökade behovet av stödutfodring genererar också belastningsskador, svårigheter att hålla en samlad renhjord samt ökad arbetstid. De negativa konsekvenserna leder till att samebyns medlemmar upplever en stor oro och stress för renen, men också för framtiden. Denna oro leder till att många av samebyns medlemmar upplever en avsaknad av framtidstro.

FYNDIGHETER AV ÄMNEN OCH MATERIAL

Del av område för upphävande av byggnadsplan omfattas av riksintresse för värdefulla ämnen eller mineraler enligt 3 kap. 7 § miljöbalken.

NATURA 2000

Inom område för upphävande finns sjön Laurajärvi som ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Detta regleras enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. Området omfattar ett biflöde till Torne- och Kalix älvsystem, i vilka vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras. Detta regleras enligt 4 kap. 6 § miljöbalken.

I samband med planerat dagbrott vid Liikavaara genomförde Enetjärn Natur AB Utredning avseende Natura 2000 – Liikavaara – Planerat dagbrott i Gällivare *kommun* (2018). I utredningen beskrivs Laurajärvi som en vegetationsfattig och djup sjö med en storlek på 23 hektar. Sjön omges av skogs- eller tomtmark och någon enstaka myrmark. Befintliga byggnader i sjöns närhet har påverkat dess hydrologi i strandzonen. Enligt utredningen kan Laurajärvi inte klassas som någon av de utpekade Natura 2000-naturtyperna i Natura 2000-området. Den klassas inte heller som någon annan Natura 2000-naturtyp.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer regleras i 5 kap miljöbalken och syftar till att komma tillrätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk. Det finns miljökvalitetsnormer (MKN) för luftkvalitet, vattenkvalitet och omgivningsbuller.

LUFT

Fastställda miljökvalitetsnormer finns för utomhusluft (SFS 2010:477). Luftkvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet och kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten. Enligt gällande översiktsplan överskrids inte fastställda riktvärden för utomhusluft vid den senast utförda mätningen. Det bedöms inte heller finnas någon risk för att miljökvalitetsnormerna framledes kommer att överskridas vid ett upphävande av del av byggnadsplan.

VATTEN

Fastställda miljökvalitetsnormer finns för parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660). Det finns inga beslutade miljökvalitetsnormer för vattenförekomsterna inom området för upphävande.

BULLER

Miljökvalitetsnormer finns för omgivningsbuller (SFS 2004:675). Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller gäller för kommuner med mer än 100 000 invånare och berörs därför inte.

MILJÖ

STRANDSKYDD

Enligt 7 kap 13–18 § miljöbalken gäller strandskydd inom 100 meter från vatten. Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområdet och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Laurajärvi omfattas inte av strandskydd.

DAGVATTEN

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag.

Marken inom område för upphävande är delvis exploaterat, mestadels i form av mindre fristående enbostadshus omgivna av naturmark. Detta innebär att det redan idag finns stora ytor för naturlig infiltration och dagvattenhantering.

NATUR

Område för upphävande består av blandskog med inslag av löv- och barrträd samt öppna våtmarker. Skogsmarkerna runt Laurajärvi utgörs av en blandning av produktiv samt improduktiv skogsmark. Inom området, intill det mindre vattendraget, finns även potentiell kontinuitetsskog, vilket är skog som inte varit kalavverkad.

HÄLSA OCH SÄKERHET

OMGIVNINGSBULLER

Intilliggande gruvverksamhet kommer att expandera med ett dagbrott i Liikavaara, närmare Laurajärvi, vilket kommer att öka bullernivåerna inom området för upphävande. Vid tidpunkten för utökningen av gruvverksamheten kommer aktuell del av byggnadsplanen vara upphävd, boende vara utflyttade.

ÅF Infrastructure AB har 2017 upprättat *PM 725002-01. Planerat dagbrott vid Liikavaara, beräkning av buller i omgivningen*. Enligt preliminära beräkningsresultat i PM:et anges ekvivalent ljudnivå för den expanderande gruvverksamheten och dess påverkan på omgivningen. Preliminära beräkningsresultaten visar att ljudnivåer uppemot 46 dBA vid västra Laurajärvi.- I syfte att minska påverkan på Laurajärvi planeras en bullervall med en höjd på 20-25 meter mot Laurajärvi.

KULTURMILJÖ

I länsstyrelsens yttrande påpekade dem att de saknar kunskap om kulturmiljön i berört område för upphävande. Tyréns Sverige AB upprättade 2023-07-19 ett *PM Upphävande av del av byggnadsplan, västra Laurajärvi, Gällivare kommun, kulturmiljö*. Vid besök den 28 juni 2023 stod stugorna tomma. Fastigheterna är i de flesta fall bebyggda med en stuga samt olika antal uthus i olika skick. De flesta stugorna är om- och tillbyggda i mer eller mindre avläsbara etapper. Trä är det dominerande byggnadsmaterialet i fasader och taken är klädda med papp eller plåt. Marken på fastigheterna består av naturmark, grusade ytor och gräs. Det finns någon mer planerad fastighet med stensättningar och planteringar. Kontakten med sjön verkar ha haft stor betydelse. Enligt Riksantikvarieämbetets Fornsök finns inga markerade lämningar inom det aktuella området för upphävande av planen. Däremot finns några markeringar i omgivningen utanför planområdet.

Kulturmiljövärdet för området består i värdet som tätortsnära stugområde. De enskilda byggnaderna och tomterna är i och för sig unika för sin plats men bebyggelsen består av vanligt förekommande byggnadstyper med ordinära grundformer och tillbyggnader samt material. Området och bebyggelsen har inga kulturmiljövärden att beakta då de värden som finns förekommer på många platser och inte är unika.

FORNLÄMNINGAR

Planområdet berörs inte av några kända fornlämningar, områden eller objekt. Om fornlämningar påträffas ska arbetet avbrytas och länsstyrelsen kontaktas. Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (1988:950).

FYSISK MILJÖ

I äldre byggnadsplaner förekommer att Länsstyrelsen beslutat om ett särskilt förordnande enligt 113 § i byggnadslagen (1947:385, BL). Förordnandet innebär att markägaren utan ersättning upplåtit eller avstått den obebodda mark som i planen upptagits som väg, park/natur eller annan allmän platsmark i detaljplanen.

Alla 113 §-förordnanden har upphört att gälla 2019-01-01 till följd av lagändring.

BEBYGGELSE

Område för upphävande består i dagsläget av ett antal byggnader, mestadels i form av fritidsbostäder men även permanentboende. Bebyggelsen omgärdar sjön Laurajärvi som utgör mittpunkten för byn.

I Laurajärvi finns sju permanentbebodda hus och cirka 20 fritidsfastigheter. Kring Laurajärvi är bebyggelsen med något undantag av fritidshuskaraktär, där vissa av husen byggts ut till åretruntstandard. (*Bilaga B Miljökonsekvensbeskrivning för ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för Liikavaara, 2018*)

SOCIALA

Område för upphävande kan inte betraktas som ett område som i större utsträckning används för spontant vistelse eller rekreation då området idag är bebyggt och ligger i nära anslutning till befintligt industriområde. Kringliggande områden har det dock framkommit i samråd, nyttjas av närboende i bland annat Laurajärvi, för jakt, bärplockning och andra friluftaktiviteter (*Bilaga B Miljökonsekvensbeskrivning för ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för Liikavaara, 2018*).

SERVICE

Närmsta kommersiella service i förhållande till området finns i Gällivare tätort, cirka 19 kilometer nordväst. I Gällivare centrum finns majoriteten av all kommersiell service så som matbutiker, bibliotek, vårdcentral, badhus, sporthall m.m. Butiker och restauranger är framförallt samlade inom centrumtriangeln. Gällivares galleria, Norrskensgallerian ligger vid Vassaratorg. Ungefär 20 kilometer från området för upphävande ligger Malmheden, ett externt handelsområde med diverse matvarubutiker och övrig handel.

TRAFIK

OSKYDDADE TRAFIKANTER

Planområdet nyttjas inte i någon större utsträckning av oskyddade trafikanter.

KOLLEKTIVTRAFIK

Planområdet trafikeras inte av någon kollektivtrafik i dagsläget.

BILTRAFIK

Det går mindre vägar inom området för upphävande av byggnadsplan. När de delar av planen som avses upphävas har vunnit laga kraft kommer befintliga vägar inom berört område inte längre att nyttjas av privatpersoner.

PLANERINGSUNDERLAG

KOMMUNALA

DETALJPLAN

Förslag till byggnadsplan för fritidsbebyggelse vid sjön Laurajärvi (Del av fastigheterna Liikavaara 1:2, 4:4 m.fl.) inom Gällivare socken och kommun, Norrbottens län 25-P75/51 (1974).

Detaljplan för del av fastigheten Sakajärvi 2:4 med flera. Aitik gruvområde. (Dnr: KS/2018:537).
Detaljplanen är under utformning och planeras gå ut på granskning under kvartal 1 2024.

GRUNDKARTA

Grundkartan är framtagen av Tyréns Sverige AB i Umeå 2023-07-05. Fastighetsutredning är framtagen av Sweco AB i Kiruna 2023-08-18. Koordinatsystem SWEREF 99 20 15, höjdsystem RH 2000.

ÖVERSIKTSPLAN

Gällande översiktsplan (Översiktsplan Gällivare kommun 2014), antogs i kommunfullmäktige 17 november 2014.

UNDERSÖKNING ENLIGT 6 KAP. 6§ MILJÖBALKEN (1998:808)

En undersökning om betydande miljöpåverkan för upphävande av del av byggnadsplan, västra Laurajärvi (KS/2023:334), är framtagen och daterad 2023-04-12.

Kommunen bedömer att genomförandet av planen:

- bedöms inte på ett betydande negativt sätt påverka möjligheterna att uppfylla nationella och regionala miljömål. Däremot kommer upphävandet av del av byggnadsplanen medföra negativa konsekvenser på ett miljömål, god bebyggd miljö
- bedöms inte ge upphov till en stor miljöpåverkan på biologisk mångfald, landskap, friluftsliv fornlämningar, vatten etc.
- bedöms inte bidra till att några miljö kvalitetsnormer överskrids
- bedöms inte påverka några områden eller natur som har erkänd nationell eller internationell skyddsstatus, t ex Natura 2000, riksintressen eller naturreservat

Kommunen gör den sammanvägda bedömningen att aktuellt upphävande av del av byggnadsplan inte ger upphov till betydande miljöpåverkan varför en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas.

Länsstyrelsen yttrade sig den 17 maj 2023 om undersökningen om betydande miljöpåverkan (402-5380-2023) och delar kommunens bedömning om att upphävandet inte bedöms medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen framförde dock ett antal synpunkter och råd inför det fortsatta planarbetet:

Länsstyrelsen saknar kunskap om det finns kulturmiljövärden inom berört område. Till samrådsskedet vore det dock önskvärt att bilder av bebyggelsen och omgivande landskap (samt eventuellt ett antikvariskt utlåtande) bifogas för att det ska gå att bedöma eventuell förekomst och påverkan på kulturhistoriska värden.

Gällande riksintresseområdena för rennäring i anslutning till området samt för rennäringen i området vore det bra att det tydligt beskrivs hur dessa påverkas av de nya omständigheterna då planens upphävande hänger ihop med nya förutsättningar utanför planområdet med renstängsel närmare dagbrottet (som framgår av verksamhetstillståndet). Här är även genomförandets syfte och metod viktigt att beskriva, exempelvis om platsen helt återställs till naturmark som buffert till det nya dagbrottet och dylikt.

UTREDNINGAR

KULTURMILJÖUTREDNING

PM Upphävande av del av byggnadsplan, västra Laurajärvi, Gällivare kommun, kulturmiljö.
Tyréns Sverige AB, 2023-08-16.

RENNÄRINGSUTREDNING

Rennäringsutredning inför ansökan om bearbetningskoncession samt miljötilstånd för dagbrott vid Liikavaara. Boliden Mineral AB, Enejärn Natur AB, Gällivare skogssameby, SSR, 2018-02-15.

KONSEKVENSER

FASTIGHETER OCH RÄTTIGHETER

Till följd av upphävandet kommer Boliden Mineral AB att lösa in fastigheterna inom berört område. Vid ett förvärv av bostadsfastighet erbjuder Boliden två alternativ till fastighetsägaren, antingen en ersättningsbostad med samma eller likvärdig funktion, eller ekonomisk ersättning där fastighetsägaren får en summa pengar (som överstiger det pris som fastighetsägaren mest troligt skulle få vid en öppen försäljning). För fritidsfastigheter gäller främst det senare alternativet, även om Boliden försöker tillmötesgå allas önskemål. (*Social konsekvensbeskrivning för utökad gruvverksamhet vid Aitikgruvan, Liikavaara, 2019*)

NATUR

Bebyggelsen som ligger inom riskområdet för stenkast, luftstötståg och vibrationer kommer att rivras och den tidigare bebyggda miljön kommer att omvandlas till skogsmark, som i framtiden även kan komma att vara tillgänglig för bebyggelse. (*Bilaga B Miljökonsekvensbeskrivning för ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för Liikavaara, 2018*)

Upphävandet sker till följd av den planerade expansionen av Aitikgruvan med ett nytt dagbrott i Liikavaara. Expansionen av Liikavaara är dock inte en konsekvens av upphävandet av del av byggnadsplanen, varför detta inte kommer att beskrivas ytterligare i denna handling.

MILJÖ

STÄLLNINGSTAGANDE 4 KAP. 33 B § PLAN- OCH BYGGLAGEN (2010:900)

Kommunen ställningstagande till genomförandet av upphävandet:

- bedöms inte på ett betydande negativt sätt påverka möjligheterna att uppfylla nationella och regionala miljömål. Däremot kommer upphävandet av del av byggnadsplanen medföra negativa konsekvenser på ett miljömål, god bebyggd miljö
- bedöms inte ge upphov till en stor miljöpåverkan på biologisk mångfald, landskap, friluftsliv, fornlämningar, vatten etc.
- bedöms inte bidra till att några miljö kvalitetsnormer överskrids
- bedöms inte påverka några områden eller natur som har erkänd nationell eller internationell skyddsstatus, t ex Natura 2000, riksintressen eller naturreservat

Kommunen gör den sammanvägda bedömningen att aktuellt upphävande av del av byggnadsplan inte ger upphov till betydande miljöpåverkan varför en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas.

Frågan om påverkan på miljömålet "God bebyggd miljö" baseras på att upphävandet medför en avveckling av befintlig bebyggelse. Det är främst två preciseringar av miljömålet som berörs: "Hållbar bebyggelsestruktur" samt "Kulturvärden i bebyggd miljö". Kulturmiljöutredningen genomförd av Tyréns Sverige AB (2023) konstaterar att de enskilda byggnaderna och tomterna, i sig, är unika för sin plats men att bebyggelsen består av vanligt förekommande byggnadstyper med ordinära grundformer och tillbyggnader samt material. Trots denna bedömning innebär ändå rivningen av ett befintligt samhälle att delar av dess historia försvinner. Sett till hållbar

bebyggelsestruktur så anges att "En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats [...] vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade." (*Preciseringar av God bebyggd miljö*, Sveriges miljömål 2018). Upphävandet av del av byggnadsplan kan inte anses ta tillvara på befintlig bebyggelse genom förvaltning och omvandling av denna, då bebyggelsen rivs. Detta motsätter sig därför miljömålet.

DAGVATTEN

Efter att delar av befintlig byggnadsplan upphävts kommer befintlig bebyggelse att rivas och marken kommer att omvandlas till skogsmark. Detta medför att möjligheterna till att omhänderta dagvatten kommer att öka.

MILJÖKVALITETSNORMER

LUFT

Ingen påverkan till följd av upphävandet.

VATTEN

Ingen påverkan till följd av upphävandet.

BULLER

Ingen påverkan till följd av upphävandet.

SOCIALA

Utanför område för upphävande pågår expansionen av Aitikgruvan och ett nytt dagbrott i Liikavaara. Upphävandet sker till följd av planerad expansion av Aitikgruvan. Planbeskrivningen syftar dock till att beskriva konsekvenserna av upphävandet av del av byggnadsplan, varför utvecklingen av Aitik och Liikavaara inte kommer att beskrivas ytterligare. Texten riktar sig därmed endast mot konsekvenserna av upphävandet.

Inlösen av fastigheter kommer att innebära en social påverkan för de berörda. En *Sociala konsekvensbeskrivning för utökad gruvverksamhet vid Aitikgruvan, Liikavaara* (HIFAB AB) utfördes under våren 2019 på beställning av Boliden Mineral AB. Syftet med denna rapport var att undersöka hur berörda privatpersoner upplever förvärvsprocessen av deras fastigheter.

En plats har många dimensioner, till exempel materiella (träd, hus och mineraler), sociala (nätverk och mötesplatser), ekonomiska (företaga och kapital, politiska (politiska församlingar, maktrelationer) och andliga (heliga och besjälade föremål/ställen). En plats är förknippad med minnen, drömmar, föreställningar och idéer om hur den ska utvecklas och användas. En plats består även av de människor som vistas där, av deras sociala relationer, aktiviteter och upplevelser. En plats är alltid unik eftersom det bara är på den specifika platsen som just den kombinationen av materiella, sociala och kulturella särdrag finns. Begreppet "plats", i detta sammanhang, innebär således något mer än bara en geografisk punkt på en karta. Olika människor uppfattar ofta samma plats på olika sätt och det kan vara högst personliga händelser som gör att en plats upplevs speciell. En människas uppfattning om platsen kan bidra till en stark identifikation med omgivningen och ge en lokal förankringen. En plats är dock inte statisk utan förändras kontinuerligt då till exempel byggnader, växtlighet eller utformning förändras efterhand samtidigt som platsens betydelse förändras över tid. De flesta platser utvecklas genom relationer,

nätverk och utbyte av andra platser. När en plats förändras kan det påverka hur människor identifierar sig med platsen och skapa känslor av rotlöshet, främlingskap och vilshenhet. Att till exempel bli av med sitt hem eller "ens plats" kan bidra till en identitetskris.

Vid ett förvärv av bostadsfastighet erbjuder Boliden två alternativ till fastighetsägaren, antingen en ersättningsbostad med samma eller likvärdig funktion, eller ekonomisk ersättning där fastighetsägaren får en summa pengar (som överstiger det pris som fastighetsägaren mest troligt skulle få vid en öppen försäljning). För fritidsfastigheter gäller främst det senare alternativet. (*Social konsekvensbeskrivning för utökad gruvverksamhet vid Aitikgruvan, Liikavaara, 2019*)

Boliden har avsett att teckna avtal med samtliga fastighetsägare inom en radie på 1400 meter från Liikavaara. Enligt uppgifter från Boliden har de upprättat ett avtal med samtliga fastighetsägare (Boliden 2023-10-26). I den genomförda sociala konsekvensanalysen är det tydligt att det är två typer av svar som lyfts fram på frågan om varför man valde att flytta till platsen. Dels handlar det om att komma tillbaka till sina rötter och dels att ha nära till naturen för friluftsliv, jakt och att ha djur i anslutning till huset. Andra faktorer som lyfts är det rimliga pendlingsavståndet till Gällivare, att bo i en by där grannarna inte bor alltför nära inpå men samtidigt inom promenadavstånd.

Analysen visar å andra sidan att några av de boende som deltagit i intervjustudien inte trivts lika bra på platsen på grund av den vetskap som finns om tömning av byarna. En del beskriver minskade sociala kontakter inom byn och några av de som har haft möjlighet att bo kvar vill inte längre detta av olika anledningar. Majoriteten av de som deltog i intervjustudien anger att de instämmer helt eller delvis i påståendet "Tillgängligheten till mitt sociala nätverk kommer att (eller har) påverkas av min eller andras flytt". Vissa påverkas negativt och andra positivt, vissa får längre till sina nuvarande grannar men närmre till vänner och släkt som bor på annat håll. De som bor kvar påverkas av att de andra byborna flyttar. (*Social konsekvensbeskrivning för utökad gruvverksamhet vid Aitikgruvan, Liikavaara, 2019*)

RIKSINTRESSE

RENNÄRING

Området som berörs av upphävandet omfattas av riksintresse för rennäringsområdet och är även ett enskilt intresse för rennäringsområdet. Kommunens bedömning är att ett upphävande kan ha en positiv effekt för riksintresset samt det enskilda intresset för rennäringsområdet då aktiviteten i området kommer att minska och rennäringsområdet därmed kan bedrivas mer ostört.

Enligt *Rennäringsutredning inför ansökan om bearbetningskoncession samt miljö tillstånd för dagbrott vid Liikavaara* (Boliden Mineral AB 2018) kommer delar av Laurajärvi att lösas in till följd av gruvverksamheten. Den barriäreffekt och störning som finns idag på grund av skoteråkning, hästhållning och andra friluftaktiviteter kommer att minska under det planerade dagbrottets drifttid och även efter det att gruvan har tagits ur drift.

Det finns däremot aspekter utanför området för upphävande som kommer att medföra förändringar samt påverkan på riksintresse för rennäringsområdet. Dessa är dock inte en följd av upphävandet.

Det är inte enbart rennäringsområdet som ett riksintresse som beaktas vid planläggning eller upphävande, även rennäringsområdet som ett enskilt intresse ska beaktas. Gällivare skogssameby bedriver sin renskötsel inom aktuellt område för upphävande. Effekterna av upphävandet medför positiva aspekter sett till att rennäringsområdet kan bedrivas mer ostört. Utanför området pågår dock en expansion av gruvverksamhet, vilket har medfört ett behov av stängsel mot Laurajärvi.

FYNDIGHETER AV ÄMNEN OCH MATERIAL

Då bebyggelsen inom området avvecklas och rivs kommer riksintresse för fyndigheter av ämnen och material ha en ökad möjlighet att utvecklas i området.

NATURA 2000

Kommunens bedömning är att Natura 2000-området för sjön Laurajärvi inte kommer att påverkas av upphävandet av aktuell del av byggnadsplanen då upphävandet inte medför någon utveckling som kan komma att påverka sjön.

I samband med planerat dagbrott vid Liikavaara genomförde Enetjärn Natur AB *Utredning avseende Natura 2000 – Liikavaara – Planerat dagbrott i Gällivare kommun* (2018). Utredningen visar att det nya dagbrottet vid Liikavaara, beläget utanför området för upphävande, möjligen kan komma att få en begränsad påverkan på vattenståndet i Laurajärvi, dock endast under perioder med låg grundvattenbildning. Även påverkan på biologin i sjön har bedömts, denna bedöms bli liten då vattenståndet under stora delar av året inte påverkas.

Upphävandet sker till följd av planerad expansion av nytt dagbrott i Liikavaara. Detta är dock inte en konsekvens av upphävandet, varför detta inte beskrivs ytterligare.

GENOMFÖRANDEFRÅGOR

MARK- OCH UTRYMMESFÖRVÄRV

Boliden arbetar med att förvärva fastigheterna genom avtal. För berörda fastighetsägare med flera har ersättningsprinciper tagits fram och utgör grunden för förvärvsvillkoren. Kan inte frivilliga förvärv träffas kommer Boliden så småningom att ansöka om markanvisning hos Bergsstaten för att få åtkomst till marken. Markanvisning prövas i en förrättning där ersättningen bestäms efter expropriationslagen. Det är Bergsstaten som utför förrättningen och bestämmer ersättningen. Pågående markanvändning pågår till dess att överenskommelser om förvärv av enskilda fastigheter träffats eller Bergsstaten genom markanvisning beslutar om tvångsmässig åtkomst av marken. (*DETALJPLAN FÖR DEL AV FASTIGHETEN SAKAJÄRVI 2:4 m.fl. Granskningshandling, 2020-06-01*)

EKONOMISKA FRÅGOR

Till följd av upphävandet av del av byggnadsplan kan befintliga servitut komma att påverkas då behoven förändras och andelen fastigheter och därmed boende minskar. Servitut behandlas hos Lantmäterimyndigheten, kan bland annat upphävas genom att rättighetsinnehavaren ansöker om "dödning av inskrivning".

INLÖSEN

Boliden har tagit fram ersättningsprinciper som utgör grunden för överenskommelser mellan berörda sak- och fastighetsägare och Boliden. Vid utformningen av föreslagen ersättningslösning har särskild hänsyn tagits till bostadsplaneringssituationen i Gällivare med omnejd och att det därmed är mycket svårt att hitta befintliga alternativa boenden.

I de fall frivilliga överenskommelser med fastighetsägare inte träffas kan Boliden ansöka om markanvisning hos Bergsstaten för att få åtkomst till marken. Markanvisning prövas i en förrättning där ersättningen bestäms efter expropriationslagen. Det är Bergsstaten som utför förrättningen och bestämmer ersättningen. (*DETALJPLAN FÖR DEL AV FASTIGHETEN SAKAJÄRVI 2:4 m.fl. Granskningshandling, 2020-06-01*)

Alla fastigheter inom ramen för upphävandet är förvärvade och utflyttade.

PLANA VGIFT

Exploatören bekostar upphävandet av del av byggnadsplan.

ORGANISATORISKA FRÅGOR

TIDPLAN

Planen handläggs med ett förenklat standardförfarande. Planen är nu i antagandeskedet.

Samråd: kvartal 3 2023

Antagande: kvartal 4 2023.

KULTURVÄRDEN

Kulturmiljövärdet för området består i värdet som tätortsnära stugområde.

De enskilda byggnaderna och tomterna är i och för sig unika för sin plats men bebyggelsen består av vanligt förekommande byggnadstyper med ordinära grundformer och tillbyggnader samt material.

Området och bebyggelsen har inga kulturmiljövärden att beakta då de värden som finns förekommer på många platser och inte är unika.

Inga ytterligare åtgärder kommer vidtas för den bebyggelse som omfattas av upphävande av detaljplan.

MEDVERKANDE

TJÄNSTEPERSONER

I samband med planarbetet har tjänstepersoner från Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen, Gällivare kommun medverkat.

Josefin Ekbäck, planarkitekt

Marcus Zetterqvist, t.f. förvaltningschef

KONSULTER

Planhandlingar har tagits fram av Tyréns Sverige AB.

Evelina Israelsson, uppdragsansvarig samt handläggande planarkitekt

Maria Falkö Palm, handläggande planarkitekt

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen, 2023-11-21

Marcus Zetterqvist
Tf. Förvaltningschef samhällsbyggnads-
och teknikförvaltningen

Evelina Israelsson

Evelina Israelsson
Planarkitekt
Tyréns Sverige AB

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen
POSTADRESS Gällivare kommun, 982 81 Gällivare
BESÖKSADRESS Tingshusgatan 8-10 TFN (vx) 0970-81 80 00
E-POST post@gallivare.se WEBBPLATS <https://gallivare.se/>